

11

Documents

**Document de
bases de l'avaluació
de la formació
professional reglada
a Catalunya
2008-2009**

Document de bases de l'avaluació de la formació professional reglada a Catalunya 2008–2009

© Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu
Departament d'Educació
Generalitat de Catalunya

Barcelona, gener de 2008

ÍNDEX

Presentació.....	4
1. Introducció.....	5
2. Justificació de la conveniència i oportunitat de l'avaluació de la formació professional reglada.....	7
3. Objectius, continguts i context de referència de l'avaluació.....	9
3.1 Objectius	
3.2 Continguts	
3.3 Context de referència	
4. Metodologia de l'avaluació.....	15
4.1 Què avaluar	
4.2 Com avaluar	
5. Marc conceptual de l'avaluació de la formació professional reglada a Catalunya.....	23
5.1 Els reptes de la formació professional reglada	
5.2 El marc conceptual de l'avaluació	
5.3 Les línies i els àmbits d'avaluació	
5.4 Les fonts d'informació i les tècniques d'avaluació	
6. El futur de la formació professional. Aproximació a una anàlisi prospectiva.....	31
7. Annexos.....	32
7.1 Concreció de l'avaluació	
7.2 Calendari d'execució	
7.3 Membres dels grups de treball	

“Potser no és exagerat afirmar que l'avaluació és una tasca carregada tant de promeses com d'eventuals frustracions. Quan es llegeixen declaracions entusiastes d'alguns dels seus defensors més acèrrims, es podria tenir la temptació d'esperar-ne els fruits més benèfics. Però, quan s'ensopega amb comentaris escèptics o desenganyats sobre el seu escàs valor pràctic, aleshores es dubta si la realitat a què uns i altres autors es refereixen és la mateixa. I és que l'avaluació constitueix una activitat complexa i ambivalent. D'una banda, compon un dels models paradigmàtics de l'acció racional humana; de l'altra, és una activitat sotmesa a un risc continu de desnaturalització”.

Alejandro Tiana, *Tratamiento y usos de la información en evaluación*, Organización de Estados Iberoamericanos, 1997.

PRESENTACIÓ

La formació professional del sistema educatiu en la seva estructuració vigent fins al curs 2005–2006, definida en la *Llei 1/1990, de 3 de octubre, d'Ordenació General del Sistema Educatiu* (LOGSE), va finalitzar el seu procés d'implantació i generalització durant el curs 2001–2002. Considerem, doncs, que necessita d'una avaluació sistèmica que mesuri la seva eficàcia, qualitat i equitat. D'altra banda, les modificacions introduïdes en la *Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació* (LOE) permeten realitzar una primera aproximació als seus resultats després del primer any d'implantació (curs 2006–2007).

L'eficàcia, la qualitat i l'equitat són característiques que es demanen a les polítiques públiques per part dels ciutadans dels països democràtics i a les quals també ha de respondre la política educativa. Les tres característiques, considerades de manera dinàmica i transformadora, han de fer de l'educació i de la formació un instrument de desenvolupament i de cohesió social.

Per respondre a aquesta demanda social és necessari establir dispositius que avaluin la política educativa i que mesurin l'impacte del sistema educatiu amb la finalitat de rendir comptes a la societat. En aquest sentit, l'informe a la UNESCO de la Comissió Internacional sobre Educació per al Segle XXI (1996) *Educació: hi ha un tresor amagat a dins*, conegut com *Informe Delors*, afirma que "l'avaluació de l'educació ha de ser concebuda en sentit ampli. No té com a únic objectiu l'oferta educativa i els mètodes d'ensenyament, sinó també el finançament, la gestió, l'orientació general i la consecució d'objectius a llarg termini".

És a dir, l'avaluació de l'educació ha de tenir una perspectiva sistèmica i ha de ser concebuda amb un doble propòsit, "com a instrument de control al servei d'una societat que vol conèixer els objectius en els quals s'orienta l'educació i el rendiment que s'obté de tan important esforç (rendició de comptes), i també com a instrument de millora i optimització del mateix sistema i dels seus resultats, expressat en forma de qualitat educativa".¹

Sobre aquestes bases cal construir un model integrador d'avaluació que consideri dues realitats: el sistema educatiu i les institucions educatives, essent el centre educatiu i de formació –destinatari principal de la millora del sistema– l'eix de l'avaluació. D'altra banda, aquest model ha de servir per constatar que els objectius i els continguts de l'educació, en el nostre cas, de la formació professional reglada (FPR), responen a les necessitats de l'entorn socioeconòmic català i als interessos, motivacions i capacitats de l'alumnat. Aquest és el repte que el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu s'ha posat com a fita a assolir durant el període 2008 i 2009, en compliment dels objectius definits al *Pla d'Avaluació del Departament d'Educació*.

Joaquim Prats i Cuevas

President del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu

¹ Joan Mateo, *La evaluación educativa, su práctica y otras metáforas*. Barcelona, ICE-Hosori, "Cuadernos de Educación".

1. INTRODUCCIÓ

L'avaluació de les polítiques i dels serveis públics és una necessitat política, de gestió i de millora, relacionada amb l'extensió del principi de governança definit per la Comissió Europea com el "conjunt de normes, processos i comportaments que afecten la qualitat de l'exercici dels poders, en particular, la legitimitat, la transparència, la coherència, l'eficàcia i l'eficiència".² L'avaluació té com a objectiu millorar situacions donades i polítiques que es duen a terme.

El Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu comparteix aquests principis. En aquesta línia, i seguint la planificació prevista en el *Pla d'Avaluació del Departament d'Educació*,³ el Consell iniciarà l'any 2008 l'avaluació de la formació professional del sistema educatiu, que s'acabarà l'any 2009.

Amb la finalitat d'iniciar el procés que l'ha de dur a terme, el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (CSd'A) va elaborar un primer document d'orientacions –*Avaluació de la formació professional del sistema educatiu de Catalunya (2007-2009)*– en el qual s'especifiquen els objectius, els antecedents, la singularitat dels indicadors i la metodologia de treball.

En l'esmentat document, el CSd'A contempla l'avaluació com una eina per a l'assoliment de la qualitat, per a la detecció de fortaleces i debilitats i per al coneixement real del funcionament dels sistemes i de les institucions, eina que ha de permetre orientar les actuacions de forma coherent, lògica, fonamentada i rigorosa. D'altra banda, el CSd'A entén que l'avaluació de la formació professional ha de gaudir del suport de les institucions, les entitats, els actors i els agents implicats en la formació professional.

Amb aquesta finalitat, el CSd'A va considerar adient la creació d'una comissió de coordinació i quatre grups de treball que col·laboren en la definició dels objectius, continguts, criteris i indicadors de l'avaluació. La comissió de coordinació està constituïda per membres del CSd'A i professionals del món de la docència i la investigació. La funció de la comissió es concreta en orientar i coordinar les actuacions a dur a terme en el procés d'avaluació.

Els grups de treball es configuren de la manera següent:

- Grup tecnocientífic, constituït per persones especialitzades en sabers diferents: sociologia, economia, anàlisi i valoració de polítiques públiques, metodologia d'avaluació, dret del treball, qualificacions i competències professionals, formació professional reglada, formació professional ocupacional i formació professional contínua.
- Grup institucional, integrat per representants de l'administració pública: Departament d'Educació, Departament d'Economia i Finances, Departament d'Innovació, Universitats i Empresa i Departament de

² Comissió Europea, *Llibre Blanc sobre governança* (COM (2001) 428).

³ *Pla d'Avaluació. Projecte del Departament d'Educació*. Barcelona, Departament d'Educació, 2005.

Treball (Servei d'Ocupació de Catalunya i Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya).

- Grup d'experts docents, en el qual participen directors, directores i professorat de centres públics i privats, on s'imparteixen cicles formatius de grau mitjà (CFGM) i cicles formatius de grau superior (CFGS).
- Grup d'experts del món empresarial, sindical i local, així com representants sindicals del professorat.

Com a resultat del treball portat a terme pel CSd'A i pels membres del grup d'experts tecnocientífic, es va elaborar el *Document de bases per a la definició dels continguts, metodologia i indicadors de l'avaluació de la formació professional del sistema educatiu de Catalunya (primera aproximació)*. Els continguts d'aquest document de bases van ser analitzats i van rebre les aportacions dels altres tres grups de treball.

Així doncs, i d'acord amb la planificació inicialment prevista, el present document de bases té la vocació de ser la referència i l'instrument de partida de les tasques d'anàlisi i dels treballs de camp escaients per dur a terme l'avaluació de la formació professional reglada de Catalunya.

2. JUSTIFICACIÓ DE LA CONVENIÈNCIA I OPORTUNITAT DE L'AVALUACIÓ DE LA FORMACIÓ PROFESSIONAL REGLADA

Com hem indicat abans, la generalització del sistema actual de formació professional reglada (FPR) a Catalunya es va produir el curs 2001–2002. Es tracta d'un període temporal de funcionament que podem considerar curt, però que és prou raonable per avaluar el grau d'èxit o fracàs dels diferents factors que conformen el sistema.

D'altra banda, existeixen raons d'interès social, econòmic i educatiu que fan necessària, avui més que mai, una avaluació de la formació professional del sistema educatiu que l'analitzi en la seva globalitat i que serveixi per relacionar-la amb el progrés econòmic i social del país. D'aquestes motivacions, unes són de caràcter general i, d'altres, d'específic.

Entre les motivacions de caire general a les quals ha de respondre l'avaluació de la formació professional del sistema educatiu assenyalarem les quatre següents:

- A. La necessitat de considerar la diversitat i l'heterogeneïtat de les òptiques amb les quals es mira la formació professional. D'una banda, l'òptica política que la contempla, principalment, des del funcionament institucional; de l'altra, l'òptica social que se centra en els resultats de l'acció formativa i en la seva adequació a les demandes d'inserció laboral; en tercer lloc, l'òptica economicoempresarial que considera, sobretot, la utilitat dels aprenentatges i el domini de les competències adquirides.
- B. La necessitat d'augmentar les taxes d'escolarització en formació professional i el volum de graduats com a instrument per a la millora de la competitivitat, tant en termes qualitius com quantitius, en una economia basada en el coneixement.
- C. La conveniència de valorar la creació i l'adquisició de competències socials i laborals com a punt de trobada entre el món del treball i la societat amb el món educatiu i com a elements de millora del capital humà, font principal de coneixement, innovació i competitivitat.
- D. El nivell d'inversions i innovacions portades a terme i les fortaleeses i debilitats detectades reclamen escometre l'avaluació amb una perspectiva que permeti detectar les mancances i aplicar les mesures correctores adients.

Com a motivacions de caràcter específic cal citar les vuit següents:

- a. La necessitat de situar la formació professional reglada a la llum del conjunt del sistema educatiu i de la normativa específica, considerant les preferències formatives de la ciutadania, les demandes del mercat de treball, la coherència entre els estudis realitzats i el lloc de treball i els objectius de cohesió social de la formació.

- b. La necessitat de fer una anàlisi de la situació del sistema de la formació professional reglada quant a la seva estructura, organització i gestió, per tal de millorar-lo i fer-lo més eficaç i eficient.
- c. La conveniència d'oferir al professorat reflexions, orientacions, pautes i informacions que li permetin millorar la seva actuació pedagògica i docent i contribueixin a la seva actualització conceptual i metodològica.
- d. La necessitat d'oferir a l'alumnat elements de reflexió i anàlisi sobre la formació que està rebent, com a eina que contribueixi a la seva inserció professional.
- e. La necessitat d'integrar de manera efectiva la formació professional dels cicles formatius de grau mitjà en el marc dels sistemes formatius de la Unió Europea.
- f. La necessitat d'integrar de manera efectiva la formació professional de grau superior en el marc de l'educació superior.
- g. L'interès de fer passos decidits envers la integració de l'ensenyament professional en el marc de la formació permanent.
- h. La necessitat de crear una cultura de l'avaluació com a instrument per a la millora contínua, l'estimulació de la transparència i la rendició de comptes, que repercuteixin en el funcionament positiu del sistema.

3. OBJECTIUS, CONTINGUTS I CONTEXT DE REFERÈNCIA DE L'AVALUACIÓ

L'avaluació que es durà a terme afecta el conjunt del sistema de formació professional reglada, tant els cicles formatius de grau mitjà (CFGM), com els cicles formatius de grau superior (CFGS).

S'iniciarà l'anàlisi en el curs 2001–2002, en el qual va finalitzar la coexistència de l'antiga formació professional, implantada per la *Llei 14/1970, de 4 de agost, General d'Educació i Finançament de la Reforma Educativa*, i l'actualment existent, implantada per la *Llei Orgànica 1/1990, de 3 de octubre, d'Ordenació General del Sistema Educatiu* (LOGSE). El període temporal a avaluar finalitzarà el curs 2006–2007.

L'avaluació afectarà el conjunt de centres de Catalunya on s'imparteix Formació Professional Reglada, tant els centres de titularitat pública com els centres de titularitat privada.

3.1 Objectius

Els **objectius generals** assignats a l'avaluació de la formació professional del sistema educatiu són:

- Detectar els punts forts i febles del sistema d'FPR com a factor educatiu general i com a instrument d'inserció laboral, en particular, per tal de prendre decisions que afavoreixin la seva millora.
- Realitzar el diagnòstic de la situació de la formació professional quant a la satisfacció de la demanda i les necessitats de les persones i del mercat de treball, així com diagnosticar el seu impacte en termes qualitatiu i quantitatiu.
- Informar el conjunt de la societat sobre la qualitat del sistema d'FPR, vinculat amb el sistema educatiu general, i la seva utilitat com a instrument de formació, inserció laboral i cohesió social.
- Finalment, realitzar una acció prospectiva sobre tendències, canvis i demandes que permeti projectar el futur de la formació professional.

D'altra banda, hi ha **objectius específics** que també cal considerar, com ara:

1. Avaluar el grau d'acompliment de les finalitats que políticament i socialment s'assignen a l'FPR: millora de la capacitat d'inserció professional de la població activa; enfortiment de la coherència entre l'oferta i la demanda de formació; afavoriment de l'accés a la formació tècnica del conjunt de la població.

2. Avaluar la percepció social sobre la formació professional reglada, igualment valorar el grau de percepció social global del conjunt del sistema de formació professional (FPR-FPO-FPC).
3. Valorar l'estat de situació de l'estructura i l'organització del sistema, així com de la carrera docent.
4. Crear un sistema d'indicadors *ad hoc* que permeti avaluar sistemàticament i cíclicament l'FPR.
5. Comparar la situació de l'FPR a Catalunya, quant a objectius, continguts, estructures, professorat, alumnat i mitjans, amb la de la resta d'Espanya i d'alguns països de l'OCDE.

3.2 Continguts

El contingut de l'avaluació de la formació professional reglada preveurà l'anàlisi de:

- Les dimensions i factors de qualitat del sistema.
- Els indicadors de qualitat.

D'altra banda, en el seu aspecte prospectiu, l'avaluació detectarà tendències, canvis i demandes que puguin servir per projectar el futur d'aquesta formació professional.

Tot aquest contingut es nuclearitzarà considerant d'entrada un context delimitat per dos condicionants de l'FPR:

- Un condicionant intern, del mateix sistema: les seves característiques específiques.
- Un condicionant extern: el context normatiu i socioeconòmic en el qual s'insereix el sistema.

3.3 Context de referència

a. Les característiques específiques de l'FPR

L'avaluació que portarem a terme prendrà en consideració:

- L'estructura formativa de l'FPR:
 - ✓ les diferents modalitats: cicles formatius de grau mitjà i cicles formatius de grau superior;
 - ✓ el nombre important de famílies professionals;
 - ✓ la gran multiplicitat d'especialitats;

- ✓ la diversitat de centres que imparteixen aquests ensenyaments;
 - ✓ els sistemes d'accés i les sortides.
- Les competències professionals que s'especifiquen en el *Sistema Nacional de Qualificacions Professionals (SNQP)*,⁴ així com els diferents nivells de qualificació i les seves correspondències i requeriments.
 - El Marc Europeu de les Qualificacions.
 - L'oferta modular adreçada a aconseguir unitats de competència.
 - La resta d'etapes del sistema educatiu en relació amb el seu pes en la producció de competències per al treball.
 - Les dicotomies que té l'FPR en relació amb les seves finalitats: la dicotomia existent entre formació professional específica i la formació professional generalista, i la dicotomia entre competències específiques i competències transversals.
 - Igualment, l'avaluació serà un referent per a proveir informació comparable amb la formació professional ocupacional i la contínua.

b. El context normatiu i socioeconòmic

Hem de situar el context de la formació professional prenent com a referents les directrius, orientacions i normatives que l'afecten –tant d'origen europeu, com espanyol i català– així com el context de definició i concreció de l'entorn socioeconòmic pel qual està condicionada i al qual ha de respondre.

Així, doncs, els principals referents de context són:

- La normativa d'aplicació.
- El *I Pla General de Formació Professional de Catalunya (2003-2006)*, així com l'avaluació d'aquest Pla efectuada a iniciativa del Consell Català de Formació Professional.
- La *Conferència Nacional d'Educació (2002)* i el *Pacte Nacional per a l'Educació a Catalunya (2006)*.
- L'*Estratègia de Lisboa* (inici maig 2000) i les fites europees de l'any 2010.
- L'*Acord estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana (2005)*.
- Les previsions del *Pla General d'Ocupació de Catalunya 2006-2008*.

1. INCUAL, Instituto Nacional de Cualificaciones: "El SNQFP és un conjunt d'instruments i accions destinats a promoure i desenvolupar la integració de les ofertes de la formació professional, mitjançant el Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals. Igualment, té com a objectiu promoure i desenvolupar l'avaluació i l'acreditació de les corresponents competències professionals, de manera que s'afavoreixi el progrés professional i social de les persones i es respongui a les necessitats del sistema productiu".

b.1. Referent normatiu

L'eix vertebrant de l'avaluació serà la *Llei Orgànica 5/2002, de 19 de juny, de les Qualificacions i de la Formació Professional*. D'altra banda, hauran de ser també d'aplicació diferents normatives d'àmbit estatal i català, que afecten de manera directa i indirecta l'FPR.

Quant a la normativa específica sobre l'avaluació de la formació professional, cal destacar que, fins a l'entrada en vigor de la *Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, de l'Educació*, han estat vigents la *Llei Orgànica 9/1995, de 20 de novembre, de la participació, l'avaluació i el govern dels centres docents*, d'àmbit estatal, i l'*Ordre de 20 d'octubre de 1997*, d'àmbit català, per la qual es regula l'avaluació dels centres docents sostinguts amb fons públics.

D'altra banda, el Títol IV de l'esmentada *Llei Orgànica 5/2002* determina, en l'article 16, que "l'avaluació del Sistema Nacional de Qualificacions i Formació Professional tindrà la finalitat bàsica de garantir l'eficàcia de les accions incloses en l'esmentat sistema i la seva adequació permanent a les necessitats del mercat de treball". Igualment, l'article 17 d'aquesta llei orgànica 5/2002 concreta que correspon al govern de l'Estat l'establiment dels processos d'avaluació del Sistema Nacional de Qualificacions i Formació Professional (SNQFP) "sense perjudici de les competències atribuïdes a les comunitats autònomes".

Al juliol de 2004, el Departament d'Educació va elaborar el *Llibre blanc de l'avaluació*, que va definir les característiques bàsiques del *Pla d'Avaluació*, publicat l'abril de 2005. Aquest *Pla*, de caràcter pluriennal, preveu "la realització anual d'una avaluació exhaustiva" per a les diferents etapes educatives del sistema no universitari, "de manera que s'obtinguin dades del sistema completes i rellevants". Com indicàvem a l'inici d'aquest document, el desenvolupament del *Pla d'Avaluació* comporta que l'any 2008 s'ha d'efectuar l'avaluació de la formació professional.

b.2. Referent socioeconòmic

El sistema educatiu català, amb la participació d'institucions i entitats de la societat civil, ha generat un seguit d'instruments que han de ser referents principals de l'avaluació: el *Pla General de Formació Professional a Catalunya*, la *Conferència Nacional d'Educació* i el *Pacte Nacional per a l'Educació*. Els principals objectius i actuacions que assignen tots ells a l'FPR són:

- Desenvolupar un sistema integrat de formació i qualificació professional interrelacionat amb altres sistemes en el marc de la Unió Europea.
- Establir mesures per a facilitar l'accés de les persones a la formació i acreditació de les competències professionals adquirides al llarg de la vida.
- Garantir la qualitat de la formació professional reglada.
- Desenvolupar un sistema integrat d'informació i orientació professional.

- Potenciar noves formes d'aprenentatge i l'aprenentatge permanent per a una societat canviant.
- Potenciar el currículum de la formació professional: provés d'accés i passarel·les dins del sistema educatiu general, formació en centres de treball, incorporació d'una tercera llengua associada al perfil professional, facilitació de l'alternança estudi-treball, foment de l'intercanvi internacional d'alumnes...
- Flexibilitzar el sistema per tal d'adequar-lo a les necessitats canviant del sistema productiu i a les demandes socioeconòmiques dels territoris.
- Mantenir l'esforç en infraestructures i recursos.

D'altra banda, l'*Estratègia de Lisboa* va definir l'objectiu en què cal situar les fites estratègiques de l'educació i la formació en l'horitzó del 2010: "adaptar els sistemes educatius i formatius a un aprenentatge permanent". Posteriorment, el denominat "procés de Copenhaguen" (iniciat el 2002) i el comunicat de Maastricht (2004) van concretar aquest objectiu en accions específiques pel que fa a l'àmbit de la formació professional:

- Establir un marc comú per a la transparència de les qualificacions i competències (*Europass*).
- Desenvolupar un marc que asseguri la qualitat de la formació professional.
- Implantar un ECTS (sistema de transferència de crèdits) per a la formació professional.
- Establir principis comuns per a l'homologació de l'aprenentatge no formal i informal.
- Reforçar les polítiques, sistemes i pràctiques per tal de millorar l'orientació de la formació contínua.
- Contribuir al desenvolupament de les qualificacions i competències a nivell sectorial.
- Facilitar una atenció creixent a les necessitats del professorat i dels formadors.
- Reforçar la dimensió europea de la formació professional.
- Modernitzar els sistemes d'ensenyament i de formació professional perquè l'economia europea arribi a ser la més competitiva.
- Oferir a tots els europeus les qualificacions i competències necessàries per a la seva integració en l'emergent societat del coneixement, contribuint a l'augment i qualitat de les ocupacions.

Finalment, l'*Acord estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana*, signat l'any 2005 entre el Govern de la Generalitat i els agents socials i econòmics, inclou mesures específiques d'actuació en l'àmbit de la formació professional:

- Creació de dotze centres integrats de formació professional.
- Posada en funcionament d'un pla per al desenvolupament de la formació en centres de treball.
- Increment dels índexs d'escolarització postobligatòria, especialment en formació professional.

- Desenvolupament del catàleg de qualificacions de Catalunya i del catàleg integrat de formació professional.
- Flexibilització organitzativa i horària de la formació professional.
- Establiment de la formació a distància o semipresencial en els estudis d'FPR.

4. METODOLOGIA DE L'AVALUACIÓ

El Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu entén l'avaluació com un procés sistemàtic, metòdic, independent, creïble, transparent i d'utilitat, que fa possible el coneixement d'un sistema, un programa, una activitat, relacionats amb els objectius proposats i els recursos mobilitzats. Així mateix, considera que es tracta d'un procés que facilita la identificació, la recollida i la interpretació d'informacions amb la finalitat d'estructurar-les i interpretar-les per tal d'aportar recomanacions als responsables de prendre decisions i als encarregats d'executar-les i gestionar-les.

L'avaluació s'inscriu, doncs, en el marc de les polítiques públiques amb la finalitat de rendir comptes, obtenir coneixement i treure conclusions.

L'avaluació de l'FPR que es durà a terme cal entendre-la en un sentit múltiple: es tracta d'una avaluació *ex post*, atès que afecta un determinat període temporal passat; d'una avaluació *de producte*, que incideix en l'anàlisi dels resultats i dels efectes en relació amb els objectius assignats a l'FPR i en l'impacte en el context socioeconòmic; i d'una avaluació *de procés*, en valorar aspectes que afecten l'entorn, l'estructura, la qualitat i els recursos de la formació professional reglada.

D'altra banda, l'avaluació tindrà també un *caràcter prospectiu*, ja que analitzarà les tendències de futur i el camí a seguir per tal que l'FPR respongui als objectius que li són assignats i als nous reptes que puguin plantejar-se-li.

4.1 Què avaluar

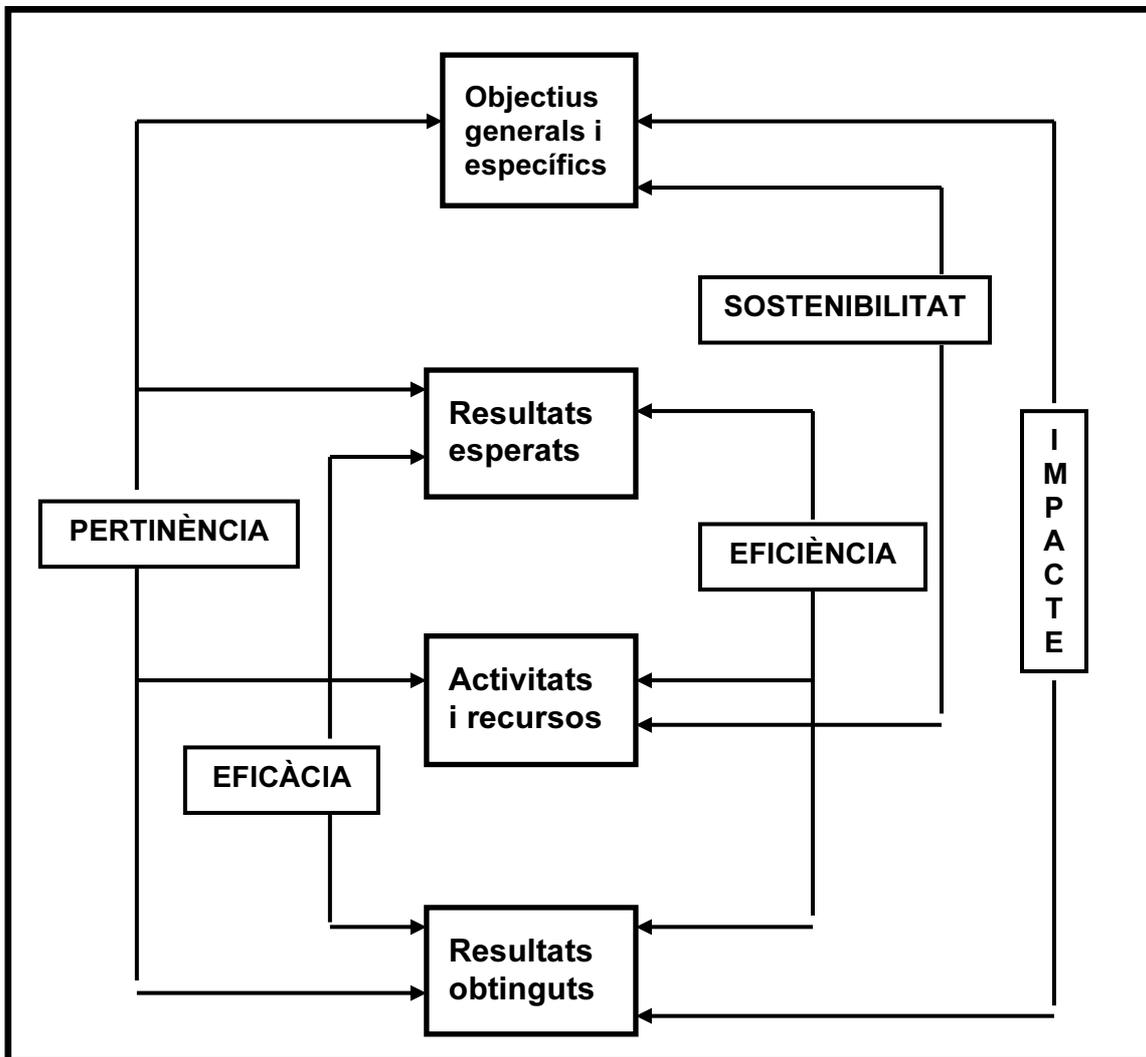
Criteris i indicadors d'avaluació

En l'avaluació de l'FPR posarem l'èmfasi en cinc criteris principals, d'acord amb els estàndards d'avaluació comunament utilitzats (Nacions Unides, OCDE, Unió Europea),⁵ que representen una sèrie de punts crítics a tenir en consideració per emetre un judici de valor final. Aquests criteris són: pertinència, eficiència, eficàcia, impacte i sostenibilitat.

Ahora, aquests criteris seran els fonaments per a l'estandardització del seguiment i el tractament de la informació que permetrà elaborar informes periòdics (anuals o biennals) d'avaluació.

Els criteris de l'avaluació que es portarà a terme, que es tracten en relació directa amb els objectius generals i específics assignats a la formació professional reglada, respondran a l'estructura lògica següent:

⁵ En l'àmbit de la UE, és de gran interès, per al tema que ens ocupa, el document *Achieving the Lisbon goal: The contribution of VET. Final report to the European Commission, (011104)*. Així mateix, és de gran interès en matèria de qualitat de la formació professional el document *Common Quality Assurance Framework CQAF- for VET in Europe*, elaborat per la Comissió Europea – Educació i Cultura.

Pel que fa als indicadors, hem de recordar aquí el que hem dit en la introducció d'aquest document: no es disposa d'informació suficient per efectuar una avaluació omnicomprendiva. Caldrà, doncs, marcar límits a l'avaluació, tot triant i prioritant alguns dels indicadors i tenint en compte també els objectius i interessos del sistema educatiu, així com les necessitats i els interessos socials i econòmics.

1) Pertinència

La pertinència fa referència principalment a la concepció del sistema d'FPR. Dit d'una altra manera, la pertinència mesurarà l'adequació del conjunt del sistema als objectius que li són assignats. Per tal de fer aquesta anàlisi, es faran servir, entre d'altres, els indicadors següents:

- ✓ La normativa de regulació del sistema.
- ✓ La coherència en la planificació, estructuració i gestió del subsistema d'FPR amb la resta de subsistemes de formació professional.
- ✓ Les demandes de les administracions públiques.
- ✓ Les demandes, necessitats i motivacions de les persones que cursen l'FPR, incorporant-hi els efectes del factor migratori sobre la demanda general i la seva distribució interna.
- ✓ Les demandes i necessitats de les persones amb dèficits formatius i amb necessitats educatives especials.
- ✓ L'equitat del sistema, quant a la dimensió social i territorial, el factor gènere i el factor tipus de centre.
- ✓ L'adaptabilitat del sistema al context productiu.
- ✓ L'adaptabilitat dels centres als objectius educatius i formatius (centres on només s'imparteix FPR, centres on s'imparteix ensenyament secundari obligatori i postsecundari).
- ✓ Les necessitats socioeconòmiques dels territoris.
- ✓ El valor qualificant de l'FPR (aportació de recursos per a l'empleabilitat; desenvolupament de sabers, habilitats específiques i competències bàsiques).
- ✓ L'FPR com a creadora de riquesa i ocupació.
- ✓ La investigació i la recerca en l'FPR.
- ✓ El valor professionalitzador dels cicles.
- ✓ La combinació del valor propedèutic i terminal de l'FPR.
- ✓ El compliment de la normativa per part de l'FPR en comparació amb la resta de nivells del sistema educatiu.

2) Eficiència

L'eficiència quantifica l'assoliment dels resultats en relació amb una combinació adequada de les activitats realitzades i dels recursos que s'hi destinen. Aquesta valoració serà qualitativa i quantitativa, en relació amb els indicadors següents:

Recursos financers:

- ✓ Pressupost: anualitats, disponibilitat per a despesa corrent, recursos financers finalistes i destinació, fonts de finançament (Departament d'Educació, altres departaments que gestionen centres d'FPR, empreses, programes europeus, d'altres)...
- ✓ Gestió del pressupost: suficiència, existència d'economies d'escala, capacitat d'utilització dels recursos...
- ✓ Inversions: manteniment, augment, depreciació...
- ✓ Recursos per a l'adaptació dels centres a les normatives de seguretat.

- ✓ Cost–eficàcia en relació amb el nombre d'usuaris (centres, alumnat, per cicle, per família)...
- ✓ Grau de cobertura de subvencions i beques a l'FPR; gratuïtat dels cicles formatius i el seu abast.
- ✓ Comparació de la disponibilitat de recursos financers, subvencions i beques entre FPR, FPO i FPC.

Recursos materials:

- ✓ Espais disponibles i els seus usos.
- ✓ Adequació d'espais (prevenció, seguretat, residus...).
- ✓ Disponibilitats de maquinària i eines: volum, per especialitat, per centre, relació entre especialitats i recursos rebuts, subequipament i sobreequipament, flexibilitat d'ús, mitjana d'ordinadors per alumne/a...
- ✓ Recursos i materials didàctics: característiques, ús, innovació, recursos i material generats pel professorat...
- ✓ Obsolescència de la maquinària, de les eines, dels recursos i materials didàctics, dels espais.

Recursos humans:

- ✓ Factor professorat: volum, ràtios, condicions laborals, sistema d'accés, mobilitat funcional (carrera professional–administrativa) i geogràfica, dedicació, adaptabilitat al canvi, treball en xarxa, alternança FPR-FPO-FPC, estades a les empreses, coneixement del món productiu i laboral...
- ✓ Factor experts: volum, condicions laborals, sistema d'accés, formació, adaptabilitat al canvi...
- ✓ Formació: plans de formació de centres i professorat, sistemes de seguiment i avaluació dels plans, formació en empreses...
- ✓ Factor demogràfic referent al volum d'estudiants i de titulats, per branca, especialitat, edat, sexe, procedència, origen socioeconòmic...
- ✓ Factor territorial: dotacions, criteris d'assignació, inversió per alumne/a i centre en zones urbanes i rurals...
- ✓ Factor organització: desdoblament de grups per especialitat, relació entre especialitats dels centres i la dotació de professorat...
- ✓ Biografies acadèmiques de l'alumnat: sistema d'accés, vocacionalitat, condicionament socioeconòmic, itinerari formatiu previ als estudis d'FPR, motius d'abandonament...
- ✓ Matrícula: per graus, nombre d'alumnes que els cursen amb regularitat, nombre d'alumnes que superen els cicles, abandonaments, participació de l'alumnat procedent de la immigració...
- ✓ Retorns i continuïtats formatives entre cicles i entre cicles i universitat, utilització de passarel·les, existència de vincles efectius entre FPR i formació contínua, existència de vincles efectius entre FPR i universitat...

Recursos organitzatius:

- ✓ Característiques dels centres: planificació i concreció del mapa de la formació professional reglada, planificació de l'oferta formativa, participació en la planificació de tots els agents implicats (departaments

del govern, món local, organitzacions sindicals, organitzacions empresarials, entitats de la societat civil...).

- ✓ Tipus de centres: compacte o dispers (quant a famílies professionals, quant a espais i dotacions)...
- ✓ Calendari escolar i currícula.

D'altres recursos:

- ✓ Servei d'orientació professional i acadèmica: volum d'alumnat atès, qualitat del servei (insercions laborals assolides, ús de material adient...).
- ✓ Servei d'orientació en relació amb el procés d'acreditació de competències.
- ✓ Tutors d'empresa: perfils, dedicació, recursos de què disposa...
- ✓ Els riscos laborals i la normativa medi ambiental: normativa, recursos...
- ✓ Serveis de l'Institut Català de Qualificacions (ICQP): elaboració del catàleg modular i del catàleg integral de qualificacions, capitalització dels canvis de competències, mecanismes i sistemes d'informació i difusió, coneixement del sistema de qualificacions i de la seva aplicabilitat per part del professorat, l'alumnat, l'empresariat...
- ✓ Recursos aportats pel món local: programes de transició escola–empresa, serveis d'orientació, borses de treball i formació, consells locals de formació professional...

3) Eficàcia

Amb el component eficàcia es mesurarà la correspondència entre l'assoliment dels objectius i dels resultats amb les necessitats i expectatives polítiques, socials i econòmiques posades en l'FPR, sense considerar els costos per aconseguir-los. Els principals indicadors a utilitzar seran:

- ✓ Model de centre:
 - Sistemes de direcció i gestió dels centres.
 - Direcció, organització i gestió dels centres: autonomia, sistemes, direcció de personal, hores de dedicació a la gestió (direcció, departaments, tutories...),
 - Clima social dels centres.
 - Projectes educatius de centre; la seva especificitat (centre i entorn).
 - Plans i programes de millora de centre (planificació estratègica, ISO, EFQM...).
 - Estructura funcional i curricular (centres específics per nivell educatiu, centres d'integració dels nivells educatius secundari i postsecundari).
 - Incentivació d'especialitats sense demanda social i amb demanda laboral.
 - Satisfacció social i, sobretot, de l'alumnat en relació amb l'estructuració dels cicles, els horaris lectius...
- ✓ Capacitat d'innovació i incorporació de noves tendències.
- ✓ Capacitat d'adaptació a l'entorn social i econòmic.
- ✓ Relació entre oferta i demanda formativa.
- ✓ Valor afegit de l'assoliment acadèmic de l'alumnat (accés i sortida).

- ✓ Percepció de l'FPR per part de: l'alumnat, el professorat, la universitat, els agents socials, els agents econòmics i la societat en general.
- ✓ Resposta del sistema d'FPR a les noves necessitats de qualificació derivades dels canvis estructurals de l'economia i de la demografia.
- ✓ Millores estructurals i curriculars incorporades a l'FPR en relació amb les persones amb problemàtiques diferents i grups vulnerables.

4) Impacte

L'aplicació del component *impacte* a l'avaluació de l'FPR permetrà valorar els resultats del sistema de formació en relació amb la satisfacció de les necessitats i demandes dels titulats i de les empreses, les expectatives socials i econòmiques i els objectius polítics. Servirà, entre d'altres conclusions possibles, per clarificar què cal mantenir, reformular o bé donar per finalitzat del sistema d'FPR. Els blocs de indicadors que s'utilitzaran seran, entre d'altres:

- ✓ Creació de competències:
 - correlació entre competència demandada i competència definida per l'administració educativa,
 - correlació entre les competències oficialment definides i allò que aprèn realment l'alumnat,
 - correlació entre millora professional dels graduats i oferta laboral,
 - correlació entre nombre de graduats i oferta laboral,
 - competències en situació real de treball,
 - capacitat de l'FPR per a desenvolupar competències específiques i transversals per al treball...
- ✓ Formació en centres de treball:
 - impacte d'aquesta formació en els itineraris formatius dels titulats d'FPR,
 - relació centres–empreses (mecanismes, recursos, estructures de cooperació i col·laboració...),
 - contribució a la inserció laboral,
 - correlació entre FCT i lloc de treball on s'insereix la persona que hi ha participat,
 - pràctiques en empreses (per famílies professionals, especialitats, centres, territoris...),
 - sistemes de seguiment i avaluació, qualitat de les pràctiques,
 - participació en programes internacionals (Unió Europea i d'altres)...
- ✓ Inserció laboral de l'alumnat:
 - itineraris d'inserció,
 - nivell d'inserció,
 - impacte social de la inserció,
 - correlació entre formació professional per especialitats i nivell d'ocupació assolit,
 - augment de l'ocupació i augment de la demanda formativa d'FPR,
 - correlació entre titulació i contingut del lloc de treball,
 - itinerari laboral, contractació, temps d'inserció, retribució,
 - combinació educació–treball,
 - la contribució de l'FPR a les polítiques actives d'ocupació,
 - la capacitat orientadora de l'FPR en el suport a la recerca d'ocupació,

- satisfacció de l'alumnat en relació amb la formació rebuda...
- ✓ Transferència de sabers i tecnologia:
 - transferència centres–empreses,
 - transferència empreses–centres,
 - provisió d'innovació,
 - relació entre la formació professional i el desenvolupament de tasques en el lloc de treball; rendiment professional dels titulats...
- ✓ Territori i formació professional:
 - autosuficiència i autocontenció de l'oferta formativa,
 - adequació de l'oferta a les necessitats territorials de formació,
 - estabilitat de l'oferta formativa,
 - flexibilitat de l'oferta formativa...
- ✓ Formació professional i universitat:
 - capacitat propedèutica de l'FPR,
 - sistemes i mecanismes de convalidació, passarel·les,
 - relació entre especialitat cursada a l'FPR i els estudis universitaris...

5) Sostenibilitat

El component *sostenibilitat* ens permetrà mesurar si els resultats positius de l'avaluació de l'FPR són susceptibles de continuïtat: a nivell qualitatiu i quantitatiu; a curt, mitjà i llarg termini; quant als recursos necessaris; en relació amb la millora del nivell d'ocupació i la seva qualitat; quant a les possibilitats d'innovació... Es faran servir, entre d'altres, els indicadors següents:

- ✓ Decisions de política educativa preses en relació amb la millora del sistema.
- ✓ Iniciatives de millora portades a terme pels centres.
- ✓ Model de gestió de centres.
- ✓ Carrera professional del professorat d'FPR.
- ✓ Política de formació del professorat.
- ✓ Projectes d'innovació curricular.
- ✓ Polítiques d'orientació acadèmica i professional.
- ✓ Selecció i adaptació de noves tècniques i tecnologies educatives.
- ✓ Interrelació de l'FPR amb el territori, juntament amb l'aportació de l'FPO i l'FPC.

4.2 Com avaluar

Eines i fonts per a l'avaluació

Les **eines** que es faran servir en l'avaluació de la formació professional del sistema educatiu estaran en funció dels criteris i indicadors a analitzar. A tall d'exemple, se n'indiquen algunes:

- ✓ Enquestes (d'opinió, d'actituds, longitudinals retrospectives...), en paper o electròniques.
- ✓ Mètodes d'anàlisi qualitatiu (com ara grups de focalització, entrevistes i qüestionaris estructurats).
- ✓ Mostres aleatòries estratificades (de centres, d'alumnes...).

- ✓ Estudis específics d'anàlisi prospectiva.

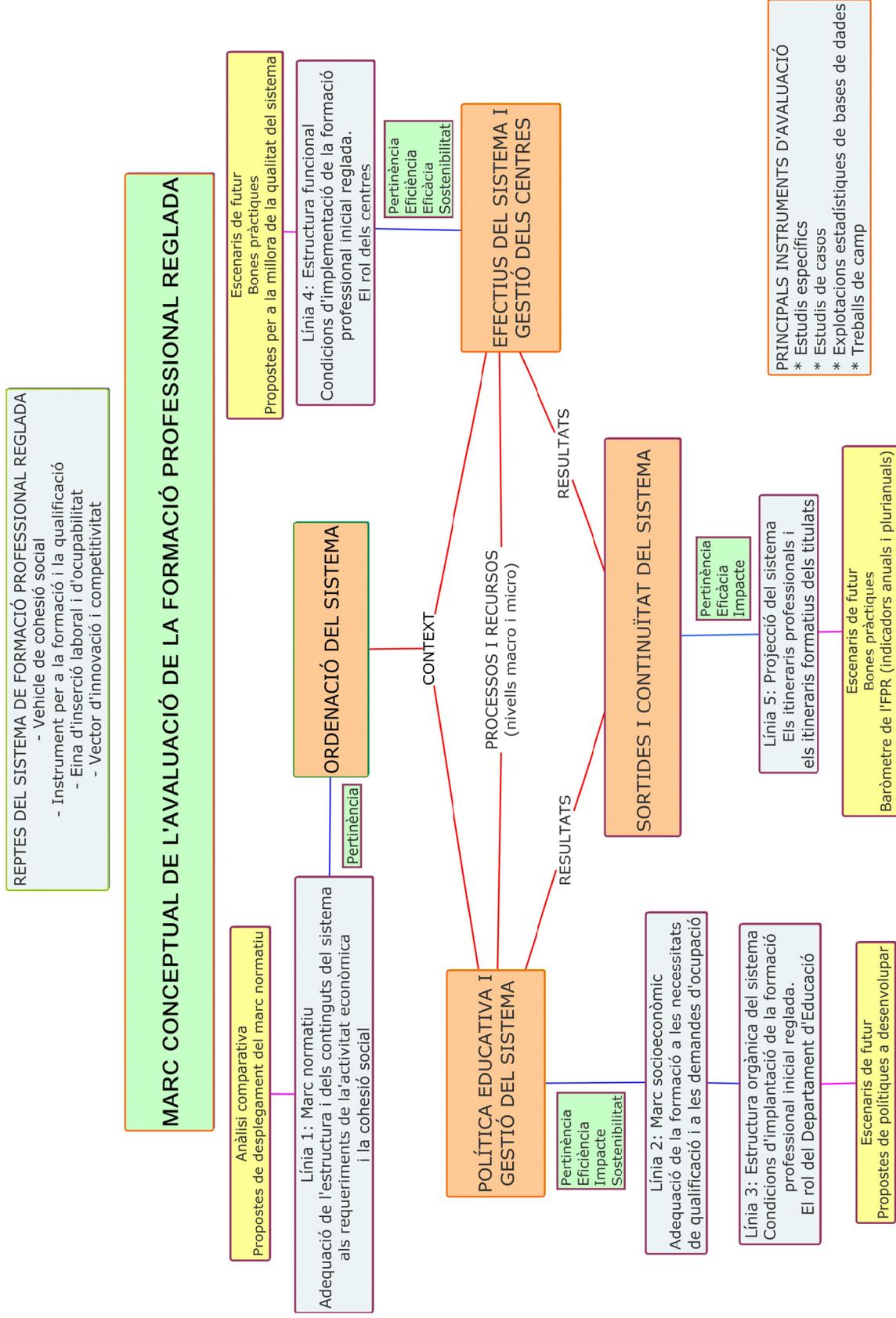
Les **fonts secundàries** d'informació disponibles determinaran en cada cas l'abast i l'univers de l'avaluació. Esmentem les més importants:

- ✓ *Encuesta de Población Activa (EPA).*
- ✓ Bases de dades sobre estadístiques socials de la xarxa EUROSTAT.
- ✓ *Panel de Hogares de la Unión Europea (PHOGUE).*
- ✓ *Dades estadístiques* del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.
- ✓ *Dades estadístiques* del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa.
- ✓ *Dades estadístiques* del Departament de Treball, del Servei d'Ocupació de Catalunya i del Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya.
- ✓ Bases de dades estadístics sobre formació i educació de l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT)
- ✓ *Encuesta de Transición Educativo-Formativa e Inserción Laboral (ETEFIL).*
- ✓ *Banc integrat de dades de les places de pràctiques d'FP (BiD)* de les Cambres de Comerç de Catalunya i del Departament d'Educació.
- ✓ *Anuario estadístico de inmigración.*
- ✓ Dades dels observatoris locals d'ocupació i formació.
- ✓ Estudis i informes específics.
- ✓ Estudis comparatius (*benchmarking*).

5. MARC CONCEPTUAL DE L'AVALUACIÓ DE LA FORMACIÓ PROFESSIONAL REGLADA A CATALUNYA

Com s'indica en d'altres apartats d'aquest document, les fonts d'informació i els instruments d'avaluació disponibles no permeten efectuar una avaluació omnicomprendiva, que contempli tots els indicadors recollits en l'anterior apartat 4. Metodologia de l'avaluació. És per això, que tot seguit es concreta el marc conceptual de l'avaluació que es durà a terme, prenent com a referent principal els reptes que la formació professional reglada té plantejats i als quals ha de respondre.

El desplegament d'aquest mapa conceptual no és pas exhaustiu, sinó d'aproximació. La posada en funcionament efectiva de l'avaluació podrà comportar l'ampliació o modificació d'alguns dels indicadors, segons les disponibilitats d'instruments i de fonts d'informació existents o de la necessitat de desenvolupar-ne de nous.

5.1 Els reptes de la formació professional reglada

Els reptes que té plantejats la formació professional reglada vénen definits per la seva finalitat de respondre a les demandes que es deriven del desenvolupament social, econòmic i productiu. Aquests reptes són inspiradors de la normativa reguladora del sistema i determinen els objectius d'impacte de la seva acció:

- La formació professional com a vehicle de cohesió social.
- La formació professional com a instrument per a la formació i la qualificació.
- La formació professional com a eina d'inserció i d'ocupabilitat.
- La formació professional com a vector d'innovació i competitivitat.

5.2 El marc conceptual de l'avaluació

El marc conceptual té com a objectiu oferir un llenguatge i un vehicle comú del procés d'avaluació i d'allò que s'intenta avaluar. Aquest marc conceptual preveu una estructura lògica per avaluar:

- a. L'ordenació del sistema de formació professional reglada.
- b. La política educativa i la gestió del sistema.
- c. Els efectius de què disposa el sistema.
- d. Les sortides i la continuïtat del sistema.

5.3 Les línies i els àmbits d'avaluació

Ordenació del sistema de formació professional reglada

Prenent com a referent el criteri de pertinència, es portarà a terme una avaluació del context normatiu en el qual es desenvolupa l'FPR. Així, doncs, la **línia 1** d'avaluació es concretarà en analitzar l'adequació de l'estructura i dels continguts del sistema als requeriments de l'activitat econòmic–productiva i de la cohesió social des del punt de vista del legislador.

Els àmbits d'avaluació se centraran a considerar:

- ✓ L'estructura i organització del sistema d'FPR i la seva relació amb els camps professionals.
- ✓ El catàleg de títols i certificacions.
- ✓ Les famílies professionals.
- ✓ L'acreditació de competències.
- ✓ La flexibilitat del sistema.
- ✓ Les convalidacions i la transferència de crèdits.
- ✓ Els accessos i passarel·les en el si del sistema.
- ✓ La formació professional com a eina d'aprenentatge permanent.
- ✓ L'equitat del conjunt del sistema.

La política educativa i de gestió del sistema

Els criteris a aplicar en l'avaluació de la política educativa i de gestió del sistema d'FPR seran els de pertinència, eficiència, impacte i sostenibilitat. La coherència d'aquests criteris es mesurarà mitjançant una avaluació de processos i de recursos a nivell macro. Aquesta acció es concretarà en realitzar, entre d'altres:

- Anàlisi de polítiques educatives.
- Anàlisi de la gestió del sistema des del Departament d'Educació.
- Anàlisi de l'execució de programes.
- Política educativa en xifres

Es faran servir dues línies d'anàlisi:

- La **línia 2** avaluarà els mecanismes de l'adequació de la formació a les necessitats i oportunitats de qualificació i a les demandes socials i ocupacionals, existents a escala local, nacional, estatal i comunitària. Per tant, es considerarà la concreció de la política educativa envers l'FPR en relació amb el context sociolaboral i productiu, conformat per:
 - ✓ Agendes: *Estratègia Europea d'Ocupació, Europa "Educació i formació 2010", Acord estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana, "governança", gènere, equitat, interculturalitat, desenvolupament sostenible...*
 - ✓ Plans: *Pla general de la Formació Professional a Catalunya (2003-2006)*.
 - ✓ Participació democràtica i diàleg social: Consell Català de la Formació Professional, Consorci per a la Formació Contínua.
- La **línia 3** analitzarà les condicions d'implantació de la formació professional reglada, per tant, es prendrà en consideració el rol del Departament d'Educació en la gestió del sistema:
 - ✓ Estructura administrativa de què disposa i la seva descentralització territorial.
 - ✓ Tècnics de suport per al conjunt del sistema.
 - ✓ Mecanismes i instruments de control, seguiment i avaluació.
 - ✓ Mapa de l'oferta formativa.
 - ✓ Pressupostos: anuals i plurianuals.
 - ✓ Cost del sistema i comparació amb els sistemes d'FPO i FPC.
 - ✓ Inversions: manteniment, augment, depreciació...
 - ✓ Entorn físic dels centres.
 - ✓ Dotació de recursos humans (adequació, adaptació, ergonomia...).
 - ✓ Dotació d'equipaments i recursos materials (obsolescència, adequació, adaptació, modernització, innovació, seguretat...).

Els efectius del sistema

S'aplicaran criteris de pertinència, eficiència, eficàcia i sostenibilitat. La seva coherència es mesurarà mitjançant una avaluació de processos i de recursos a nivell micro, és a dir, des de l'òptica de la seva aplicació en els centres on s'imparteix FPR. Això comporta:

- Anàlisi de la transformació de les polítiques i de la gestió macro en accions.
- Anàlisi de la posada en funcionament de sistemes i "útils de gestió" eficaços.
- Anàlisi dels sistemes d'ensenyament–aprenentatge.
- Anàlisi del context dels centres, dels seus efectius, dels seus mitjans, dels seus resultats...

L'avaluació es durà a terme en el marc de la **línia 4** de la nostra anàlisi, que es concreta en analitzar els processos que porten a terme i els recursos de què disposen els centres d'FPR, quant als components, l'estructura, la gestió i els processos d'ensenyament–aprenentatge:

- Components:
 - Professorat i tutors: formació inicial i contínua; estades en empreses; ràtios; relació entre titulació i formació impartida;
 - Personal de suport: orientadors, psicòlegs...
 - Alumnat per cicles: sistema d'accés; origen socioeconòmic; matriculats; graduats; durada de la formació rebuda; abandonament i motius; grups vulnerables, barreres (físiques, de gènere...); conciliació de la formació versus d'altres activitats; absentisme; mancances detectades al sistema; valoració de la formació rebuda...
 - Biografies acadèmiques de l'alumnat: vocacionalitat, condicionaments socioeconòmics.
 - Sistemes de seguiment del rendiment dels alumnes.
 - Informació i orientació acadèmica i professional.
 - Grau de cobertura de subvencions i beques.
 - Formació en centres de treball: tutors d'aprenentatge; tutors d'empresa; sistema de seguiment; visites a empreses.
 - Rol de l'entorn productiu: disponibilitat de recursos, implicació, referent competencial, empresa com a centre de formació, valoració de les competències específiques i transversals dels titulats...
- Estructura:
 - Accessibilitat: requisits d'entrada; proves d'accés; passarel·les; convalidacions i transferència de crèdits.
 - Usabilitat: transparència; acreditació de competències; capitalització; itineraris d'aprenentatge permanent.
 - Formació professional a distància.

- Gestió:
 - Direcció i gestió (equip directiu, coordinadors, caps de departaments): formació inicial i contínua; gestió del temps; processos i estàndards de gestió; manuals de procediment; economies d'escala...
 - Sistemes de qualitat als centres (ISO, EFQM, d'altres).
 - Plans anuals de centre; plans de millora.
 - Sistemes de comunicació i d'assignació de tasques.
 - Reglament intern; gestió del coneixement; clima escolar.
 - Autonomia d'organització i gestió del centres i la seva capacitat per respondre a les demandes del sistema.
 - Fonts de finançament.
 - Participació en programes nacionals o internacionals.
 - Equipaments dels centres.
 - Entorn físic dels centres.

- Processos d'ensenyament–aprenentatge:
 - Model pedagògic: projecte educatiu; relació amb l'entorn socioeconòmic i productiu; projecte curricular; autonomia; adopció de noves tècniques i tecnologies de formació.
 - Currículum i programacions: estratègies; metodologies; didàctiques; TIC.
 - Recursos didàctics.

Sortides i continuïtat del sistema

Els criteris d'anàlisi d'aplicació en aquest àmbit seran els de pertinència, d'eficàcia i d'impacte. L'objectiu principal serà dur a terme una avaluació de la projecció del sistema en forma de resultats (itineraris professionals i itineraris formatius dels titulats en FPR).

L'avaluació es concretarà en la **línia 5**, que valorarà les conseqüències de la política educativa aplicada i de la gestió dels recursos humans i materials esmerçats, així com de l'acció desenvolupada pels efectius del sistema.

Així, doncs, s'avaluaran tant els itineraris professionals com els itineraris formatius, un cop assolida la titulació de tècnic o de tècnic superior:

- Itineraris professionals:
 - ✓ Inserció: ocupació / autoocupació.
 - ✓ Temps trigat a trobar feina, feina trobada i mitjà pel qual s'ha trobat la feina.
 - ✓ Relació entre la formació i el lloc de treball ocupat.
 - ✓ Mobilitat i adaptabilitat a l'entorn laboral (sectors d'activitat; territoris).
 - ✓ Informació, orientació, acompanyament.
 - ✓ Adaptació al canvi.
 - ✓ Contractació i retribució. Categoria laboral.
 - ✓ Qualificacions més i menys demandades i cobertes.

1. Itineraris formatius:

- ✓ Informació, orientació, acompanyament.
- ✓ Itineraris mixtos treball–formació.
- ✓ Continuitat en la formació: autodidaxia, accés a la universitat; formació permanent.

5.4 Les fonts d'informació i les tècniques d'avaluació

Les fonts d'informació

L'avaluació de la formació professional reglada farà servir les fonts d'informació actualment existents i d'altres que puguin crear-se al llarg del procés avaluador. Les principals fonts d'informació directes i indirectes a utilitzar són les bases de dades disponibles a diferents institucions i organismes de caire general i específic en relació amb el desenvolupament social i econòmic, la formació professional, l'ocupació i l'activitat productiva. Igualment, s'utilitzaran les dades resultants d'enquestes i qüestionaris elaborats *ad hoc*. Entre d'altres, es farà servir, principalment:

- Enquesta de Població Activa (*EPA*).
- Estadístiques socials de la xarxa *EUROSTAT*.
- Dades estadístiques del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.
- *Encuesta de Transición Educativo-Formativa e Inserción Laboral (ETEFIL)*.
- *Banc integrat de dades de les places de pràctiques de formació professional (BiD)*, de les Cambres de Comerç de Catalunya i el Departament d'Educació.
- *Anuario Estadístico de Inmigración*.
- Dades de l'observatori del Servei d'Ocupació de Catalunya i del Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya.
- Dades dels observatoris locals d'ocupació i informació.

Les tècniques i instruments d'avaluació

Entre les tècniques i els instruments d'avaluació previstos hi ha:

- Tècniques d'avaluació:
 - Quantitatives,
 - qualitatives.
- Instruments d'avaluació:
 - a) Fonts primàries d'informació:
 - Qualitatives:
 - ✓ anàlisi documental,
 - ✓ entrevistes,
 - ✓ grups focals,

- ✓ panels d'experts.
 - Quantitatives:
 - ✓ enquestes per mostreig,
 - ✓ anàlisi d'impacte,
 - ✓ anàlisi cost eficàcia.
- b) Fonts secundàries d'informació: estudis específics.

6. EL FUTUR DE LA FORMACIÓ PROFESSIONAL. APROXIMACIÓ A UNA ANÀLISI PROSPECTIVA

L'existència d'una formació professional amb una alta capacitat de qualificació i d'integració social, flexible i adaptable als canvis no és encara una realitat a casa nostra. Per això, a més de realitzar una avaluació sistèmica com la plantejada en les pàgines anteriors, i treure conclusions per tal d'orientar la presa de decisions que contribueixin a la seva millora, és necessari dur a terme una anàlisi prospectiva que ens indiqui el camí del futur de la formació professional reglada.

Aquesta anàlisi prospectiva requerirà d'una observació qualitativa i quantitativa, que hauria de tenir en compte els possibles estats de situació dels condicionants i de les dimensions social i econòmica. Com a aproximació inicial, el Consell Superior d'Avaluació considera que aquesta anàlisi podria realitzar-se prenent com a referent temporal els propers deu anys i sobre la base dels escenaris generats per, entre d'altres:

- Els canvis socials i demogràfics.
- El context de l'economia mundial, nacional i local.
- Els canvis tecnològics, normatius⁶ i organitzatius.
- Els canvis en el mercat de treball i de l'ocupació.
- Les noves formes d'organització del treball.
- Les competències requerides pel treball.
- La satisfacció de les necessitats de formació del professorat.
- La satisfacció de les necessitats de formació al llarg de la vida dels usuaris de la formació professional.
- La millora dels sistemes d'accés i progressió a la formació professional de persones amb característiques diverses (per raó d'origen, condició, formació prèvia...).
- Els centres de formació professional, un dels vectors del desenvolupament local.
- La necessitat de disposar de fonts d'informació estables, dinàmiques i transparents.
- Intersecció amb la universitat (FPR i educació superior).
- FPR i integració en el territori (relacions de cooperació i col·laboració amb els municipis i altres entitats de la societat civil).
- FPR i plena integració en els sistemes europeus de formació professional, (com ara, el sistema *ECVET*⁷ de transferència de crèdits).

⁶ Caldrà prendre en consideració principal: l'aplicació de la *Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació*, el contingut i desenvolupament del *II Pla General de Formació Professional a Catalunya (2007–2010)* i els continguts i el desenvolupament de la futura "Llei d'Educació de Catalunya", en allò que faci referència a la formació professional.

⁷ El sistema ECVET està destinat a homologar la relació entre un sistema europeu de crèdits per a la formació inicial i els sistemes nacionals de formació professional. L'ECVET permet la documentació, convalidació i reconeixement dels resultats d'aprenentatge obtinguts en els diferents països de la UE, sigui en la formació professional formal o en contextos no formals. Està centrat en les persones, és a dir, atén la convalidació de coneixements, capacitats i competències adquirides pels individus i que són la base per a la seva acumulació i transferència.

7. ANNEXOS

7.1 Concreció de l'avaluació

1. La primera actuació del pla d'avaluació serà l'elaboració d'un *Informe–inventari crític sobre els coneixements en relació amb l'avaluació de la formació professional reglada a Catalunya*. Aquest informe incorporarà els continguts següents:

- Inventari crític sobre els estudis realitzats que fan referència a la formació professional a Catalunya i que poden tenir alguna connexió amb l'avaluació de la mateixa (*background report*).
- Presentació dels principals eixos de l'avaluació de la formació professional plantejats a Europa.

2. El marc conceptual de l'avaluació de l'FPR exposat més amunt preveu cinc línies d'anàlisi i investigació. A continuació, es concreten els continguts d'aquestes línies:

- **Línia 1:**

Anàlisi qualitativa comparativa de l'adequació del marc normatiu i les directrius administratives que regulen el funcionament de la formació professional reglada. De manera específica, l'estudi haurà de contemplar, entre d'altres, els aspectes següents:

- a) La regulació i els mecanismes de revisió del sistema en el seu conjunt.
 - b) Les disposicions que regulen els mecanismes d'administració i gestió del sistema.
 - c) Els instruments de seguiment, inspecció i supervisió.
 - d) La regulació dels processos i manuals de procediment per a l'acreditació, certificació i validació dels aprenentatges professionals.
 - e) L'adequació de l'estructura i dels continguts del sistema als requeriments de l'activitat econòmica i la cohesió social.
 - f) Les polítiques per integrar la participació de la comunitat educativa i dels agents socials i econòmics en la definició i modificació dels marcs normatius de referència.
 - g) Anàlisi comparativa de la normativa i directrius de la formació professional reglada a Catalunya, Espanya i la resta de comunitats autònomes espanyoles, així com anàlisi del sistema d'FPR de Catalunya comparat amb el sistema de determinats països de l'OCDE amb enfocaments i experiències significatives en l'àmbit de la formació professional. Igualment, anàlisi comparativa de la legislació i regulació de l'FPR, l'FPO i l'FPC.
 - h) Propostes de desplegament del marc normatiu de cara al futur, com a conseqüència dels resultats de l'estudi.
-

- **Línia 2**

Anàlisi i valoració de l'adequació de l'FPR a les necessitats de qualificació i a les demandes d'ocupació sobre la base de les directrius i recomanacions comunitàries a partir de Lisboa 2000, l'*Acord estratègic* i d'altres plans, programes i accions ocupacionals, així com de diferents referents socioeconòmics en relació directa amb la formació i l'ocupació. De manera específica s'analitzaran i valoraran els aspectes següents:

- a) Desenvolupament d'un sistema integrat de formació i qualificació professional, en el marc de l'educació al llarg de la vida, mitjançant la creació de centres integrats.
- b) Establiment de mesures que facilitin: l'acreditació de competències professionals assolides fora del sistema educatiu; l'eficiència pedagògica que afavoreix la convergència entre qualitat i equitat; la potenciació del currículum de l'FPR (proves d'accés, passarel·les, FCT, tercera llengua...); la flexibilització organitzativa i horària del sistema; la facilitació de l'alternança estudi-treball; el foment de l'intercanvi internacional d'alumnat i professorat; l'homologació de l'aprenentatge no formal i informal; la combinació del valor propedèutic i terminal dels cicles...
- c) Desenvolupament d'un sistema integrat d'informació i orientació professional.
- d) Col·laboració en l'establiment d'un marc comú per a la transparència de les qualificacions.
- e) Implantació d'un sistema de transferència de crèdits.
- f) Presa de mesures per a incrementar l'escolarització en l'FPR.
- g) Desenvolupament del catàleg de qualificacions de Catalunya i del catàleg integrat de formació professional.
- h) Establiment de la formació a distància i semipresencial

Entre les oportunitats a analitzar i prendre en consideració en aquest estudi caldrà investigar els escenaris de futur socioeconòmic en què haurà de desenvolupar-se l'FPR i assenyalar possibles línies i polítiques d'actuació per dur a terme.

- **Línia 3**

Mitjançant diferents tècniques i instruments s'analitzarà i valorarà la pertinència, l'eficiència, l'impacte i la sostenibilitat de l'estructura orgànica i dels sistemes, mecanismes, instruments i recursos de gestió del Departament d'Educació en relació amb la formació professional reglada. S'analitzaran i valoraran els aspectes següents:

- a) Dotació de recursos financers als centres de formació i les seves característiques; inversions: criteris, característiques, volum i destinació;

- inversió per alumne/a, centre i especialitat; cost–eficàcia dels recursos; sistemes de beques i grau de cobertura...
- b) Dotació de recursos materials als centres, tant de béns immobles com de maquinària, eines i material fungible, pel que fa als criteris d'assignació, com al seu volum, característiques, estat, flexibilitat d'ús...
 - c) Dotació de professorat als centres, així com d'altres formadors, orientadors i assessors, pel que fa al volum, ràtios, condicions laborals, sistemes d'accés, mobilitat funcional i geogràfica, plans de formació, sistemes de seguiment i control...
 - d) Dotació de recursos organitzatius: mapa de la FPR i la seva planificació; tipologia dels centres; sistemes d'assignació d'equips de direcció i gestió; plans de formació per a directors i d'altres càrrecs de responsabilitat; dedicacions...
 - e) Dotació de serveis d'orientació professional, acadèmica i d'acreditació de competències: professionals dedicats, volum de persones ateses, qualitat i eficàcia dels serveis...
 - f) Dotació de tutors d'empresa als centres: volum, ràtio, dedicació, recursos en presència...
 - g) Servei d'inspecció: característiques, volum, ràtio, dedicació, especialització en relació amb l'FPR...
 - h) Serveis de l'ICQP: qualitat i eficàcia del servei; actuacions portades a terme...
 - i) Incentivació d'especialitats sense demanda social i amb demanda laboral.
 - j) Normativa mediambiental i sobre riscos laborals: dotació de recursos financers i humans.
 - k) Món local i FPR: recursos aportats, característiques, borses de treball i formació, col·laboració Departament d'Educació–món local...

Entre les oportunitats a valorar en aquesta anàlisi caldrà prendre en consideració els escenaris de futur que hauran de donar-se en el Departament d'Educació pel que fa a la seva estructura, sistemes i mecanismes de gestió per tal de ser pertinents amb els objectius de l'FPR i d'assolir una major eficiència, aconseguir un impacte positiu i mantenir la sostenibilitat del sistema d'FPR.

Finalment, l'anàlisi haurà d'aportar possibles línies i polítiques d'actuació del Departament d'Educació envers el rol que ha de desenvolupar en relació amb la formació professional.

- **Línia 4**

Anàlisi i valoració quantitativa i qualitativa de la pertinència, eficiència, eficàcia i sostenibilitat dels centres educatius que imparteixen FPR, així com de tots els seus efectius, components i diversitat de característiques i situacions. Concretament, s'analitzaran i valoraran els aspectes següents:

- a) Disponibilitat pressupostària: despesa corrent, recursos financers finalistes i destinació, fonts de finançament, gestió del pressupost, economies d'escala, participació en programes europeus, convenis amb empreses, inversió i les seves característiques, cost-eficàcia dels recursos financers...
- b) Disponibilitat de recursos materials: espais i els seus usos, manteniment i adequació; maquinària i eines: volum, característiques, distribució, flexibilitat d'ús, obsolescència i innovació; ordinadors per alumne/a...
- c) Disponibilitat de recursos i materials didàctics: característiques, ús, innovació...
- d) Factor professorat i experts: volum, ràtios, condicions laborals, formació, funció tutorial i empresa, dedicacions, adaptabilitat al canvi...
- e) Factor demogràfic de l'alumnat i dels titulats: volum per graus i especialitats, edat, sexe, característiques socioeconòmiques, alumnat procedent de la immigració...
- f) Biografies acadèmiques de l'alumnat: sistema d'accés, itinerari formatiu previ, utilització de passarel·les, assistència, pràctiques en empreses, abandonament i motius, superació de cicles, combinació formació-treball, titulació assolida, nivell de satisfacció en relació amb la formació rebuda, retorns i continuïtat formativa entre cicles i d'aquests amb la universitat...
- g) Factor direcció i gestió: sistemes de direcció i gestió, autonomia, direcció de personal, dedicació a la gestió...
- h) Factor centre: projectes educatius de centre, plans i programes de millora, normativa interna, estructura funcional i curricular, horaris, clima social...
- i) Factor social: percepció de l'FPR per part de l'alumnat, professorat, universitat, agents socials i econòmics, societat en general...
- j) Factor territori: relació amb l'entorn polític, social i empresarial...

L'anàlisi haurà de completar-se amb la selecció d'un seguit de bones pràctiques que tinguin la capacitat de repetició i/o generalització al conjunt de centres que imparteixen FPR.

Finalment, l'anàlisi haurà d'incorporar propostes per a la millora de la qualitat del sistema de formació professional reglada quant als centres educatius, professorat, alumnat, estructures d'organització i gestió...

- **Línia 5**

Anàlisi descriptiva quantitativa a partir de bases secundàries sobre els itineraris professionals i formatius dels titulats d'FPR. Igualment, es portarà a terme una anàlisi d'impacte, tot considerant el principi de causalitat, a partir de fonts d'informació primària, generades *ad hoc*, sobre els esmentats itineraris. Específicament, s'analitzaran i valoraran els aspectes següents:

- a) Formació en centres de treball: volum de participants per especialitat, edat, sexe; relació centres-empreses (mecanismes, recursos,

estructures de cooperació i col·laboració); transferència de sabers i tecnologia entre centres i empreses; correlació entre FCT i lloc de treball; pràctiques en empreses (per famílies, especialitats, centres, territoris) i sistemes de seguiment i avaluació; intercanvis internacionals...

- b) Itineraris laborals del titulats: nivell d'inserció, correlació entre estudis realitzats i ocupació assolida, contractació i les seves característiques, retribució...
- c) Itineraris formatius dels titulats: volum de titulats que continuen estudis (per graus, per carreres, especialitats d'origen i de continuïtat...); sistemes i mecanismes de convalidació; utilització de passarel·les...
- d) Existència d'impactes diferencials de l'FPR segons les característiques sociodemogràfiques dels participants (per edat, sexe, situació socioeconòmica, procedència...).

L'anàlisi haurà de completar-se amb la selecció d'un seguit de bones pràctiques que tinguin la capacitat de repetició i/o generalització al conjunt de centres que imparteixen FPR.

Finalment, l'anàlisi haurà de concloure amb una proposta d'un baròmetre amb indicadors anuals i plurianuals d'avaluació de l'FPR a Catalunya.

7.2 Calendari d'execució

Inicialment, està previst dur a terme els estudis i treballs de camp necessaris per a l'avaluació de l'FPR al llarg de l'any 2008; elaborar les conclusions i orientacions de futur en iniciar-se l'any 2009 i construir un baròmetre anual i plurianual d'avaluació.

Tot seguit, a tall d'orientació, s'adjunta un cronograma de l'execució de l'avaluació de l'FPR. La concreció del calendari definitiu es realitzarà un cop s'hagin resolt els concursos públics que demanda l'avaluació sistèmica del sistema de formació professional reglada de Catalunya, atès l'abast dels continguts previstos.

	Actuacions	2008				2009			
		Trimestres → T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4
	<i>Informe–inventari crític sobre els coneixements en relació amb l'avaluació de la formació professional reglada a Catalunya.</i>								
Línies 1 i 2	- Estudi qualitatiu comparatiu del marc normatiu i les directrius administratives que regulen el funcionament de l'FPR.								
	- Estudi sobre l'adequació de l'FPR a les necessitats i demandes de qualificació i ocupació.								
Línies 3 i 4	- Anàlisi de l'estructura orgànica del sistema: condicions d'implantació de l'FPR.								
	- Anàlisi de l'estructura funcional del sistema: condicions d'implementació de l'FPR.								
Línia 5	- Anàlisi de la projecció del sistema d'FPR: itineraris professionals i formatius dels titulats.								
	- Mesurament de la capacitat d'inserció laboral dels titulats d'FPR en contrast amb la inserció laboral de joves no titulats.								
	Prospecció del futur de l'FPR.								
	Conclusions i definició del baròmetre de l'FPR.								
	Presentació i difusió de l'avaluació i dels seus resultats.								

7.3 Membres dels grups de treball

Comissió de coordinació

Joaquim Prats

President del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu de Catalunya

Carme Amorós

Secretària executiva del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu de Catalunya

Emili Palacios

Tècnic superior del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu de Catalunya

Gregorio Anta

Director de Formación, Consultoría y Calidad de EDUCTRADE

Jorge Calero

Catedràtic Economia Aplicada de la Universitat de Barcelona

Núria Rodríguez Planas

Professora d'Economia i Història de l'Economia de la Universitat Autònoma de Barcelona

Coordinador de l'avaluació de la formació professional reglada

Emili Palacios

Tècnic superior del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu de Catalunya

Grup tecnicocientífic

Gregorio Anta

Director de Formación, Consultoría y Calidad de EDUCTRADE

Roser Bertran Coppini

Tècnica superior, Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona

Jorge Calero

Catedràtic Economia Aplicada de la UB

Joan Elías

Professor associat d'Integració Europea, Càtedra Joan Monnet, Facultat de Ciències Polítiques i Socials de la UB

Mariano Fernández Enguita
Catedràtic de Sociologia de la Universitat de Salamanca

Miquel Inglés Pedrero
Tècnic superior, Direcció General Ensenyaments Professionals, Artístics i Especialitzats, Departament d'Educació

Francisco Miranda Casanova
Director del Centre d'Innovació i Formació Ocupacional l'Hospitalet-Cobalto

Jordi Planas
Professor de Sociologia, Facultat Ciències Polítiques i Socials de la UAB

Robert Ramos
Cap de l'Àrea de Gestió de Programes de Formació del Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya

Eduardo Rojo Torrecilla
Catedràtic de Dret del Treball i de la Seguretat Social de la UAB

Núria Rodríguez Planas
Professora d'Economia i Història de l'Economia de la UAB

Mercè Sala
Presidenta del Consell Econòmic i Social de Catalunya

Grup institucional

Amador Adell
Cap del Servei de Règim Administratiu de Centres Docents, Departament d'Educació, Direcció general de Recursos

Mariona Alsius
Cap de la Secció d'Estadística, Departament d'Educació, Direcció de Serveis

Manel Busom
Cap d'Inspecció adjunt de Seguiment i Avaluació, Departament d'Educació, Secretaria de Polítiques Educatives

Caterina Casado
Cap del Servei d'Organització del Currículum de la Formació Professional Inicial, Departament d'Educació, Direcció General d'Ensenyaments professionals, artístics i especialitzats

Josep Maria Díaz

Cap de l'Àrea d'Avaluació i Justificació de Recursos, Departament de Treball, Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya

Rosa Ferré

Cap del Servei de Relacions Sindicals amb el Personal Docent, Departament d'Educació, Direcció General de Recursos

Josep Maria Guillén

Secretari Executiu, Departament d'Educació, Institut Català de les Qualificacions Professionals

Joan Oliart

Cap de Servei d'Indicadors i Estadística, Departament d'Educació, Direcció de Serveis

Salvador Pallarés

Cap d'Inspecció de Seguiment i Avaluació, Departament d'Educació, Secretaria de Polítiques Educatives

Xavier Pont

Responsable d'Iniciatives Econòmiques, Departament d'Economia i Finances, Secretaria general

Francisco Ramos

Assessor de Direcció, Departament de Treball, Servei d'Ocupació de Catalunya

Francesc Ranchal

Director tècnic de l'Institut Català de les Qualificacions Professionals, Departament d'Educació, Institut Català de les Qualificacions Professionals

Josep Ribas

Subdirector General de Planificació Acadèmica Universitària, Departament d'Innovació, Universitats i Empresa

Grup de professorat i centres

Vicent Aznar

Cap d'Estudis, professor d'Organització i projectes de fabricació mecànica, IES-SEP de l'Ebre, de Tortosa

Ramon Bover

Director, professor Tecnologia de l'Automoció, IES-SEP Montilivi, Girona

Melcior Arcarons
Consultor de formació professional, Fundació Escola Cristiana de Catalunya

Marian Chavarria
Directora, professora de Tecnologia Sanitària, IES Escola Bonanova, Barcelona

Francisco J. Fernández
Subdirector de Formació Professional i Gerent de la Fundació Lacetània, IES-SEP Lacetània, Manresa

Isidre García
Director, professor d'Intervenció sociosanitària, IES Salvador Seguí, Barcelona

Carmelo Gómez
Director, professor de Formació i Orientació Laboral, IES-SEP Escola del Treball, Barcelona

Antoni Morales
Director; professor de Tecnologia de l'Automoció, IES-SEP Esteve Terrades, Cornellà de Llobregat

Francesc Roca
Vicedirector de Formació Professional, professor tècnic d'Instal·lacions Electròniques, IES-SEP Comte de Rius, Tarragona

Pilar Sanvicén
Coordinadora de Formació Professional, IES-SEP Caparrella, Lleida

Isabel Segimon
Cap de Departament, coordinadora d'intercanvi internacional d'alumnes en pràctiques, IES Les Vinyes, Santa Coloma de Gramenet

Josep M. Santos
Director, equip de pedagogia de La Salle Catalunya, responsable de Formació Professional, Fundació Escola Cristiana de Catalunya

Miquel Tallada
Responsable de l'àmbit d'Escoles Salesianes, Fundació Escola Cristiana de Catalunya

Món local, sindical i empresarial

Rosa Bayot

Coordinadora de Formació, Agrupació Catalana d'Establiments Sanitaris

Carme Bosch

Cap de la Secció de Participació Educativa de l'Àrea d'Educació, Àrea d'Educació, Diputació de Barcelona

Narcís Bosch

Director Gerent, Consell General de Cambres de Comerç de Catalunya

Glòria Deulofeu

Directora de Competències i Treball, Fundació BCN Formació Professional, Ajuntament de Barcelona

Lourdes Esteban

Directora de Formació i Ocupació, Petita i Mitjana Empresa de Catalunya

Josep Maria Marco

Secretari tècnic de la Formació Professional, Patronat Municipal d'Educació, Ajuntament de Terrassa

Carles Martínez

Responsable de Qualificacions Professionals i Planificació de la Secretaria d'Acció Socioeconòmica, Confederació Obrera Nacional de Catalunya

Iñaki Mingolarra

Coordinador de l'FP, UCTEC-STEs

Adolfo Moreno

Secretari general de la Federació de Municipis de Catalunya

Neus Munté

Secretària d'Ocupació i Educació, Unió General de Treballadors de Catalunya

Isidre Rabadà

Responsable d'Acció Sindical de la Federació d'Ensenyament de Catalunya, Comissions Obreres de Catalunya

Jordi Roig

Assessor d'Educació, Formació i Promoció Econòmica, Associació Catalana de Municipis i Comarques

Montserrat Sala
Tècnica Programa Empresa Escola, Consell General de Cambres de Comerç
de Catalunya

Ricard Sánchez
Secretari general, Gremi d'Indústries Gràfiques de Catalunya

Albert Tierraseca
Secretari General de la Federació de Treballadors de l'Ensenyament,
Unió General de Treballadors de Catalunya

Josefina Tudó
Delegada sindical, Federació ASPEPC-SPS, Tarragona